

Slniečko 7

ROČNÍK 55

MAREC 2001

12,50 SK

Založené v Matici slovenskej r. 1927

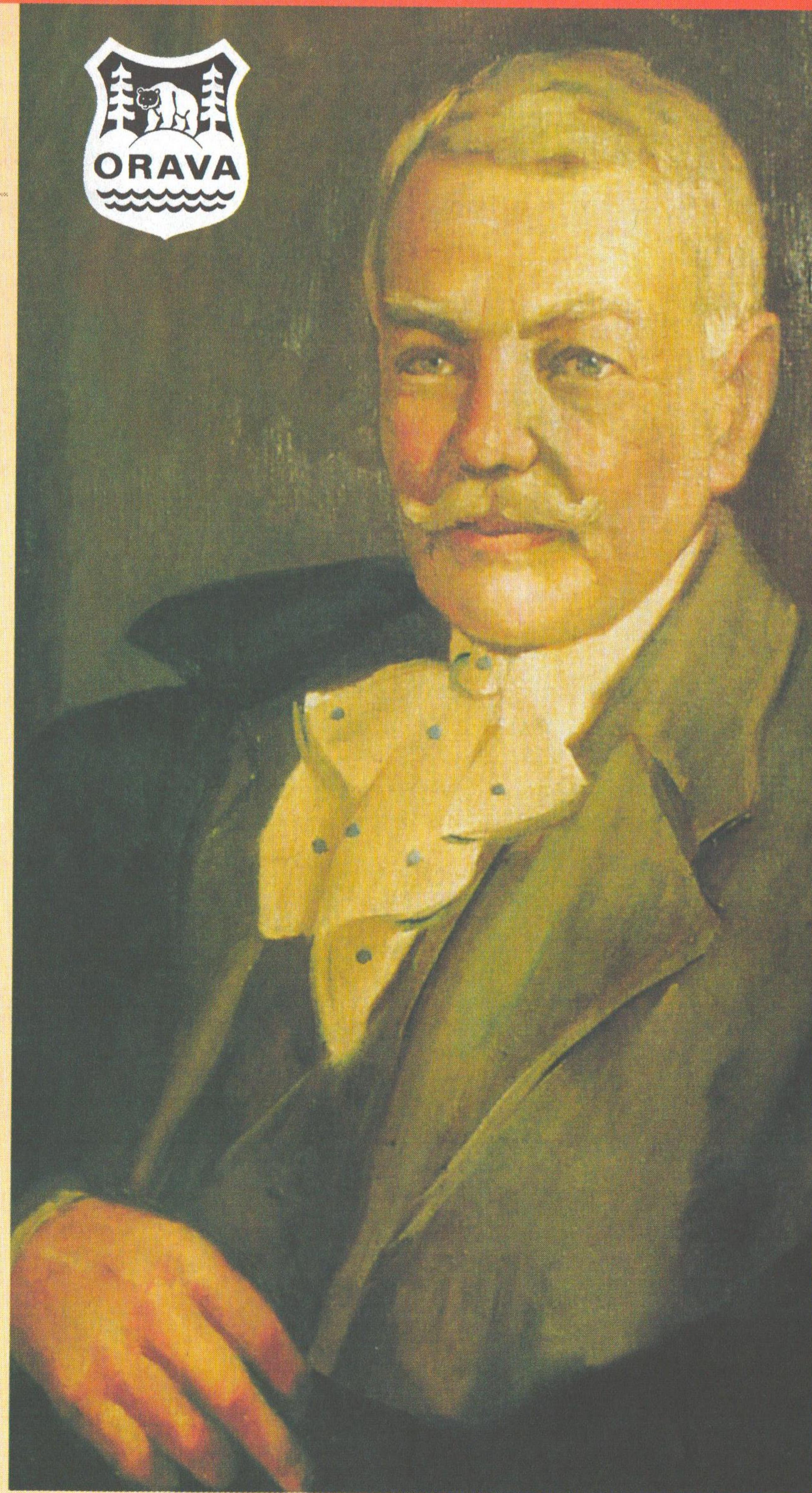
Oravienka milá

V eľa ráz som bol na Orave. Poprechodil som jej dediny i krásne lesy, plavil som sa po priehradnom jazere. Keď geológovia v Oravskej Polhore navrátili prameň liečivej vody, naskytla sa mi príležitosť vybehnúť na Babiu horu. Dlho som šiel po slatinných lúkach a rašeliniskách, ktoré tu nazývajú – bory. Keď les redol a tu i tam sa už ukázala kosodrevina, vedel som, že na vrchol Babej hory, vysokej 1 725 metrov, musím zdolať ešte tristo metrov výšky. Konečne! Skúmavo hľadím na trávnatú hoľu bez stromov, podobnú severskej tundre. Všade naokolo zelené more sviežich lesov. Tu, na tejto oravskej čierťaži, vari každému Slovákovu zide na myseľ náš veľký básnik Pavol Országh Hviezdoslav, rodák z Vyšného Kubína:

**Pozdravujem vás, lesy, hory,
 z tej duše pozdravujem vás!**

Dost ticha, dost času na dumku o Orave, najdrsnejšom kraji Slovenska. Čože sa v ňom urodilo okrem dreva? Ovos, ľan, jarný jačmeň, trocha kapusty. Zemiaky sa až neskôr stali každodenným jedlom ľudu. Na rozľahlých lúkach sa pásli ovce a kravy. V horách dymili uhliar-

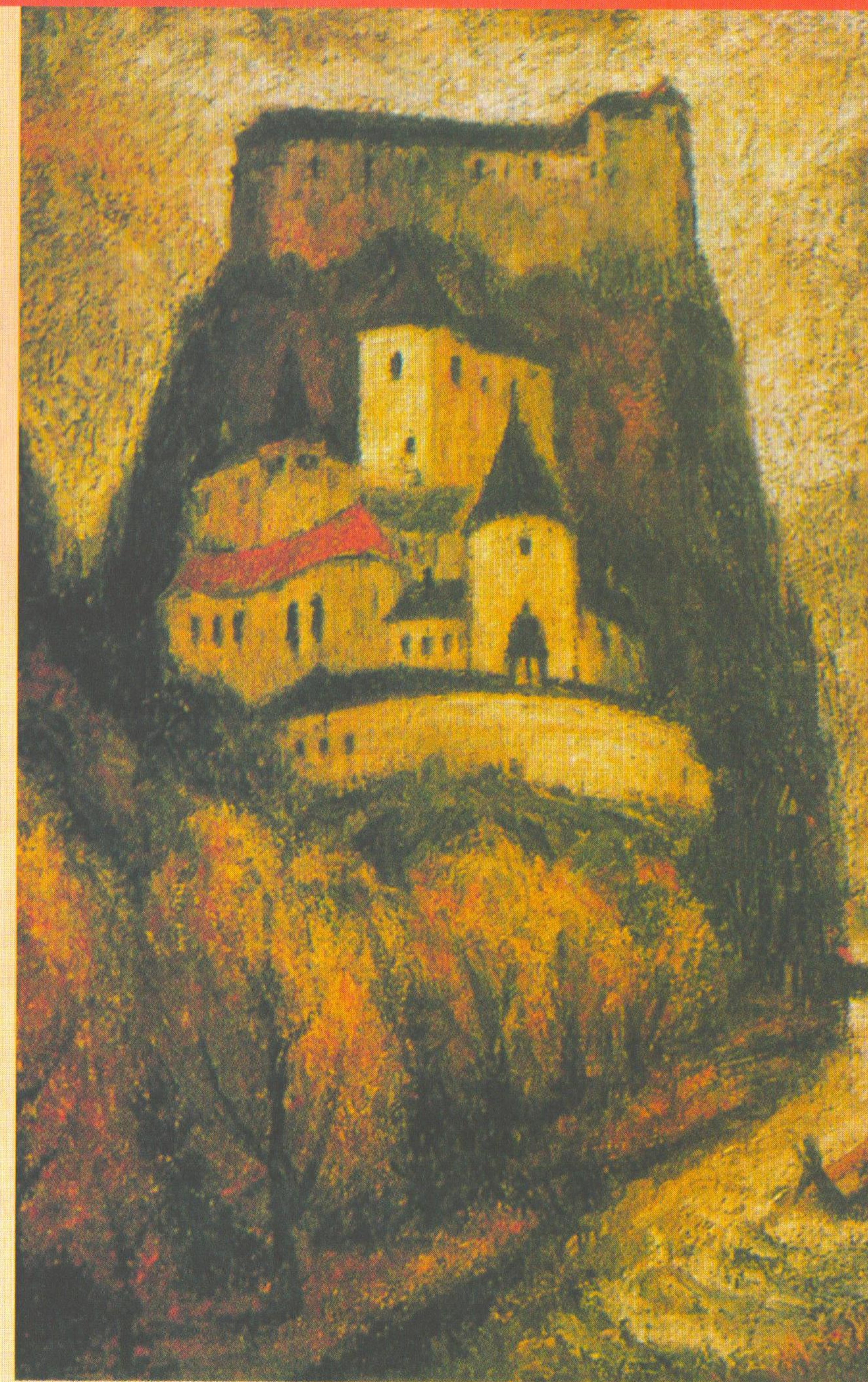
P. Országh Hviezdoslav

ske miliere a štíhle oravské smreký zbité do plťí sa plavili dolu priezračnou riekou Oravou k Váhu a po ňom až na Dolnú zem. Nič iné tento kraj nemal. Ani zlato ako Kremnické vrchy, ani striebro ako Štiavnické vrchy, ani úrodnú černoziem ako Žitný ostrov. Iba trošku železa v podzemí. Baňa a huta v Malatinej však dlhý život nemala.

Biele remeslo

Trenčianska stolica mala drotárov, Turiec šafraníkov a olejkárov, Liptov pltníkov, Gemer a Zemplín hrnčiarov a Orava – plátenkárov. Výrobou a predajom plátna sa v minulosti ľudia živili na viacerých miestach Slovenska, no toto biele remeslo predsa len najväčšmi patrí Orave. Oravskí plátenkári predávali výrobky svojho rodného kraja v Bulharsku, Rumunsku, Chorvátsku, Slavónii, Dalmácii, Sedmohradsku, neraz zašli až na polostrov Krym.

Keď obchod s plátnom prekvital, žilo sa na Orave dobre. Vtedy už skoro nikto nespieval smutnú pesničku – Orava, Orava, celá si boľavá... Veľké textilné továrne však časom plátenkárstvo zničili a stará bieda sa na Oravu vrátila. Ibaže Oravci sa s ňou už nezmierili. Osvojili si mnohé nové roboty a remeslá. Naučili sa vyrábať televízory, taviť kovy a zliatiny a trúfli si aj zahatať riekou Oravu, aby zabránili každoročným povodniam.

Janko Alexy: Oravský zámok

Vody z Beskyd a Magury zapriahli, aby vyrábali elektrickú energiu. Tak vznikla Oravská priehrada, umelé jazero o rozlohe 35 štvorcových kilometrov.

Pre rybárov a hubárov je Orava hotový raj.

Oravský hrad – orlie hniezdo

Na strmom brale nad riekou Oravou stojí Oravský hrad. Je to jeden z mála uchovaných hradov v našej vlasti. Jeho múry zažili mnohé radosti, ale aj nepokoje, slávu i kruté chvíle. Bol sídlom viacerých feudálnych magnátov od magistra rytiera Donča až po mocných Thurzovcov.

Začiatkom 17. storočia vyšli z nádvorja hradu jazdci s vrchovato naloženými vozmi. Dni a noci hrkotali na cestách-necestách, až prišli pred brány nemeckého mesta Wittenberg. Mešťania sa najskôr zbrojnošov vyľakali, no keď sa dozvedeli, že do ich mesta prišiel študovať urodzený pán študent Imrich Thurzo, potešili sa. Potešili sa však najmä bohatým darom, ktoré napokon rozhodli, že bohatého sedemnásťročného synáčika už o jediný rok slávnostne promovali na rektora (!) wittenberskej univerzity.

Trúby vrešali, bubny duneli, hrdlá spievali, keď sa Imrich Thurzo vrátil domov. O nejaký čas bol hrad zas vysvietený. Nedávny študent sa ženil – mal práve dvadsať rokov. Jeho otec medzičasom zomrel, majiteľom hradu sa stal Imrich. Tri roky po svadbe však náhle zomrel, a tak thurzovský rod vymrel po meči. Sedem Thurzových sestier sa začalo ruvať o bohatstvo. Rozchytali ho, pomíňali, ale to najväčšie bohatstvo – hrad, zostal nielen Oravcom, ale nám všetkým.

SÚŤAŽNÁ OTÁZKA:

Ako sa nazýva miesto, pri ktorom sa rieka Orava vlieva do Váhu?

Správnou odpoveď napíš na korešpondenčný lístok a do 20. marca nám ju pošli na adresu: redakcia Slniečka, Nám. SNP 12, P. O. BOX 307, 810 00 Bratislava. Tak ako každý mesiac, aj teraz zo správnych odpovedí vyžrebujeme päť výhercov, ktorým pošleme pekné knihy. Všetky správne odpovede sa dostanú do osudia, z ktorého na konci školského roka vyžrebujeme šťastného majiteľa horského bicykla. Ak si neviete poradiť s odpoveďou, vylúštite si našu krížovku. Správnou odpoveď nájdete v tajničke.

ANTON H ABOVŠTIAK

Babia hora

V pradávnych časoch žili kdekade po Orave všelijaké čarodejnice. Jedna z nich sa volala Baba. Ľudia sa jej vyhýbali, lebo to bola náramná zlostnica. Mala aj paholkov, čo sa volali besy. Slúžili jej verne, vždy všetko vykonali tak, ako im rozkázala.

Čarodejnicu Babu najviac jedovalo, že vrch, na ktorom čarila, nebol najvyšší na okolí.

Jedného dňa vraví paholkom-besom:

„Rozbehnite sa po mestách a dedinách a pochyťajte všetkých súcejších chlapov. Ale iba tých najmocnejších, aby mohli vykonať, čo im rozkážem!“

Besy zaraz poslúchli a rozutekali sa na všetky strany zháňať chlapov, ako im rozkázala čarodejnica Baba. A veru beda bolo každému, koho títo zloduchovia dolapili.

Keď sa Babe zdalo, že jej besy nazvlákali toľko chlapov, že by mohli začať s robotou, riekla:

„Odteraz budete na tento vrch vynášať skaly z doliny. A nevypustím vás zo svojich rúk, kým ho tak nezvýšite, že bude vyšší ako ostatné vrchy na okolí.“

„Och, Bože, buď nám na pomoci!“ zavzdychali zajatci a voľky-nevoľky pustili sa do ťažkej roboty. Boli to ozaj mocní chlapi, no nemali takej sily, aby sa Babe čarodejnici vymkli z rúk. Nuž potom nemohli už nič iné robiť, ako lámať velikánske skaly a vláčiť ich z doliny nahor.

Keď jedného dňa uvideli na vlastné oči, ako vrch vyčnieva nad ostatné vršiská, nazdávali sa, že prišiel čas, aby ich Baba prepustila. Ale ona ich vyšľahala korbáčom:

obišli, ako by sa s ňou mali stretnúť. Lúto im však bolo úbožiacov, čo sa už toľké časy morduujú so skaliskami, nuž im chceli pomôcť. Jeden z nich vraví:

„Z dvoch kusov dreva urobte kríž a zasaďte ho na samom vrchole hory. Potom utekajte preč!“

Na druhý deň vyšli chlapi na vrch, zložili kamene na jeho temene a potom chytro zhlobili veľký kríž. Osadili ho doprostred skál a zaraz sa pobrali nadol.

Keď sa čarodejnica Baba pozrela na vrch, do oka jej padol kríž.

„To je môj koniec,“ zasipela a skričala: „Nech sa radšej zaraz prepadnem do horúcich pekiel, ako by mal dakto druhý vládnuť na tomto vrchu!“

V tej chvíli sa naskutku splnili jej slová. Baba sa pod nohami otvorila zem a začala padať do samotného pekla. Od tých čias čarodejnicu Babu nik viac nevidel. Chlapi, čo vynášali skaliská, sa porozchádzali do svojich domov a besy sa tiež rozutekali kdekade po horách.

Ľudia na čarodejnicu Babu však nezabudli. Rozprávali o nej svojim vnukom a vrch, kde sídlila a z ktorého sužovala ľudí, nazvali Babou horou.

„Berte sa do roboty, lebo vás všetkých zmárnim! Kým vrch nebude taký vysoký, že sa bude samých chmár dotýkať, nevykrútite sa z mojich rúk.“

Nešťastní chlapi si teraz už boli celkom istí, že sa z moci tejto zlostnice nikdy nedostanú a že ich skôr zmárnia, ako by ich dakedy prepustila.

Jedného dňa prechádzali cez Beskydy kupci, čo viezli na vozoch soľ z poľskej strany. Keď uvideli úbožiacov s veľkými skalami na pleciah, opytujú sa ich:

„A čože vy tu, ľudkovia, robíte?“

„Ani sa nevyzvedajte, ale radšej nám povedzte, ako by sme sa dostali z rúk ukrutnej zlostnice, čo nás tu už roky trápi takouto robotou.“

Kupci vedeli o čarodejnici Babe. No kedykoľvek viezli tovar týmto krajom, radšej vrch

Nakresil MARTIN KELLENBERGER

POVEST

BREZNICKOM HRADĚ

Napísal MILAN HUDEC

Len čo sa Turci zmocnili Levíc, začali snovať plány, ako dobyť bohaté banské mestá Štiavnicu, Kremnicu a Bystricu. V ceste im však stál malý, ale pevný hrad v Tekovskej Breznici.

Obrancovia hradu odrážali turecké útoky.

Medzi Turkami bol Slovák-poturčenec.

Poturčenec sa preobliekol za sedliackeho mládenca.

Dovtedy sa zaliečal dievčine, kým mu nepovedala, že je z hradu.

Dievčine sa preoblečený poturčenec zapáčil.

Kastelán hradu zakázal používať tajnú chodbu k Hronu.

Zaľúbená dievčina neuposlúchla kastelánov príkaz.

V podzemí breznického hradu poturčenec dievčinu zviazal.

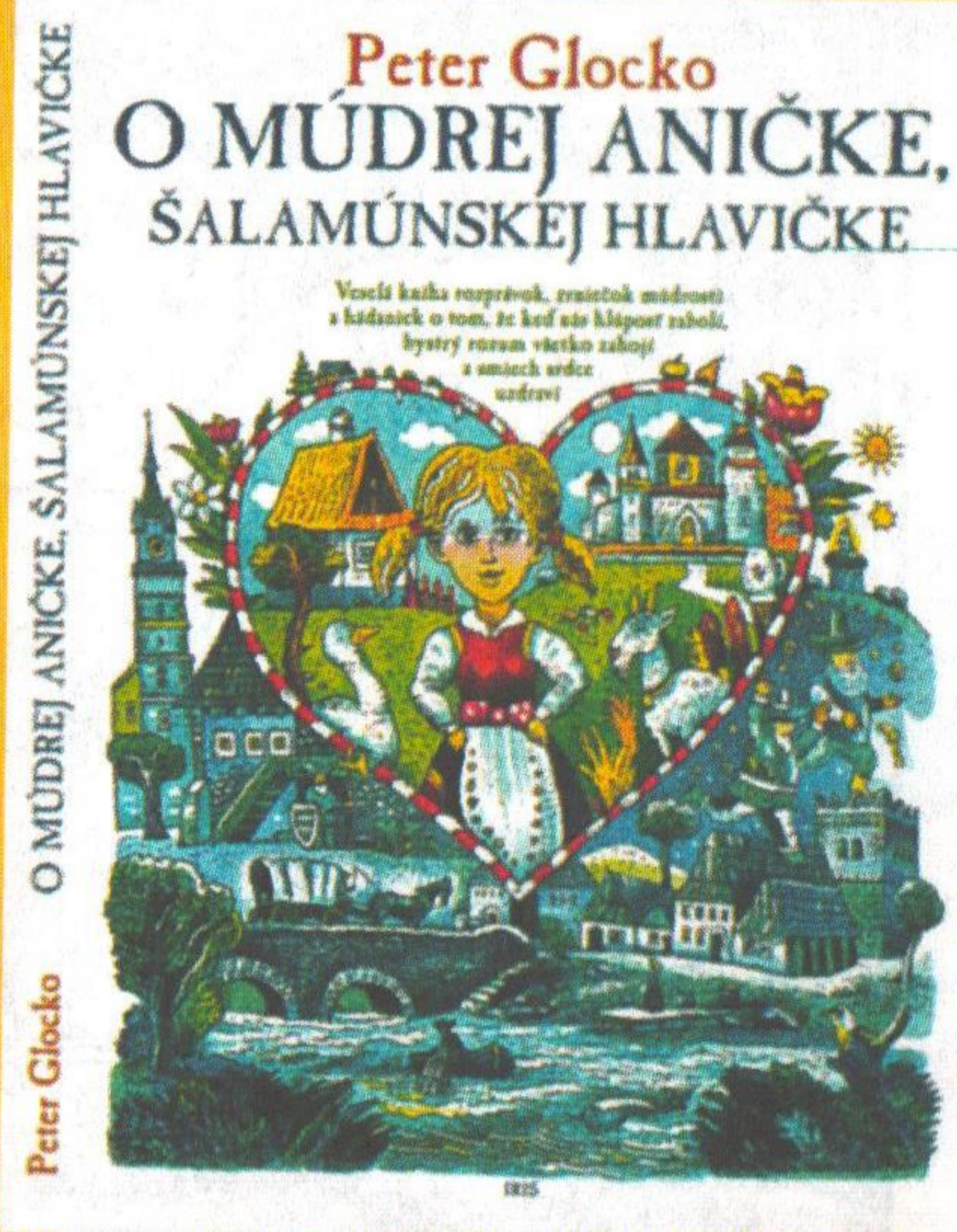
Zapálil sudy s pušným prachom, aby hrad zničil. Nestačil však utiecť a spolu s dievčinou zomrel.

Spolu so zvedom-poturčencom a nešťastnou dievčinou zahynula celá posádka breznického hradu. Cesta na banské mestá bola voľná. Lenže ich obrancovia boli takí statoční ako obrancovia breznického hradu, a tak Turci-psohlavci banské mestá nikdy nedobýli.

Ako múdry sedliak

pokoril panskú pýchu

Ilustroval
MARTIN KELLENBERGER

Vo vydavateľstve IRIS vyšla prednedávnom rozprávková knižka Petra Glocka O múdrej Aničke, šalamúnskej hlavičke, ktorú ilustroval Martin Kellenberger. Pri tejto príležitosti sme spisovateľovi položili tri otázky.

● Komu ste venovali svoju najnovšiu knihu?

Všetkým dievčatkám, slečnám, matkám aj babkám, lebo aj chlapi uznávajú, že na svete je dosť Aničiek, šalamúnskych hlavičiek.

● A nie je tá Anička, šalamúnska hlavička iba akási chválénkárka?

Ale kdeže! Anička sa sama svojou chytrosťou nechváli, lebo vie, že jej bystrý um nik neocení tak, ako to vedia len bratia, kamaráti, manželia alebo dedkovia. Táto knižka je mojou poctou všetkým „rozprávniciam“.

● Čo sú to tie „rozprávnice“?

Rozprávnicami nazval Pavol Dobšinský ženy, ktoré deťom čítajú rozprávky a prežívajú s nimi neuveriteľné a nezabudnuteľné chvíle, keď sa písmená premenia na živé slovo.

Slniečko

Žil raz jeden skupáň-boháč, ktorého ľudia ináč nevolali len Držgroš. Mal všetkého nadostač. Ba aj nazvyš, že by mohol rozdávať. No nikdy nikoho, ani toho najchudobnejšieho neobdaroval. Keby mohol, ešte by ho aj z kože vyzliekol. Kade chodil, tade sa pred ľuďmi chvatal svojím bohatstvom a mocou:

„Keby som chcel, moje budú aj vaše duše. Lebo za peniaze si ja kúpim každého!“

Raz sa Držgroš vybral so svojimi priateľmi, že sa im pochváli, ako ho majú ľudia v úcte. Ukazoval im jednu zo svojich dedín, keď tu začul z dvorčeka chudobného gazdu, ako poučuje synka:

„Synček môj, dobre si zapamätaj moje rady: neklaňaj sa nikdy ani najväčšiemu boháčovi, lebo bohatý nikdy nemá dosť, najradšej by všetkých chudobných z kože zodral! A nikdy sa ho neboj! Úctu maj iba pred rozumom, ktorý je všetkým na prospech.“

V Držgrošovi sa spenila krv, lebo jeho bohatí známi sa mu smiali, že ten najposlednejší bedár má kadekoho v úcte, len nie jeho.

„Naši poddaní sa nám veru poklonia až po zem!“

Vraví sa, že pyšný pyšného a skúpy skúpeho najviac nenávidí, lebo jeden druhému vždy čosi závidí, a tak im Držgroš chcel dokázať, že on je tu pán, ktorému sa nik široko-ďaleko nevyrovná.

Zoskočil z koča a vošiel do dvora. Chudobný gazda aj so synkom ho pekne pozdravili, no neklaňali sa. Gazda sa usmieva, a pretože Držgroš na pozdrav neodpovedá, znovu ho pekne zdraví:

„Dobrý deň, pane! Ak prichádzate v dobrom, ste u nás vítaný, lebo hosť do domu, Boh do domu.“

„Vítaný či nevítaný, o tom rozhodujem ja!“ začal zvrchu Držgroš. „Ty paskuda, vari nevieš, kto je u vás v dedine najväčší?“

„Najväčší je topo!“ odvetil pokojne gazda a Držgrošovi kumpáni sa išli popučiť od smiechu.

„Počuj, chudák, ty vari nevieš, koho sa tu na širokom okolí najviac boja?“ paprčí sa Držgroš.

„Akoby som nevedel,“ odvetil múdry gazda. „Všetci v dedine sa bojíme nášho obecného bujaka, lebo keď sa ten nazlostí, všetko pokole a roznoší na rohoch!“

Panstvo sa znova zabáva na vtipnej odpovedi a Držgroš, červený ako moriak, zlostne hudruje:

„Pýtam sa ťa po tretí raz: koho tu, v tejto biednej dedine, najradšej počúvajú?“

„Predsa Cigána Fera Činčurinku, lebo keď ten zapidliká na husličkách, každému sa nohy samy od seba roztancujú!“ usmial sa gazda.

Páni sa v koči tak rehotali, až sa kone splašili. Napajedený Držgroš pohrozil gazdovi:

„Počkaj, ty pluha bedárska, veď ty čoskoro zvieš, kto je tu najmúdrejší!“

„Všetci ľudia v našej dedine to dávno vedia,“ odvetil pokojne gazda. „Aj vám to

prezradím: múdri šli už dávno na druhý svet za múdrymi. Ale mňa tu nechali a vás preto ku mne poslali, aby som vám to povedal!“

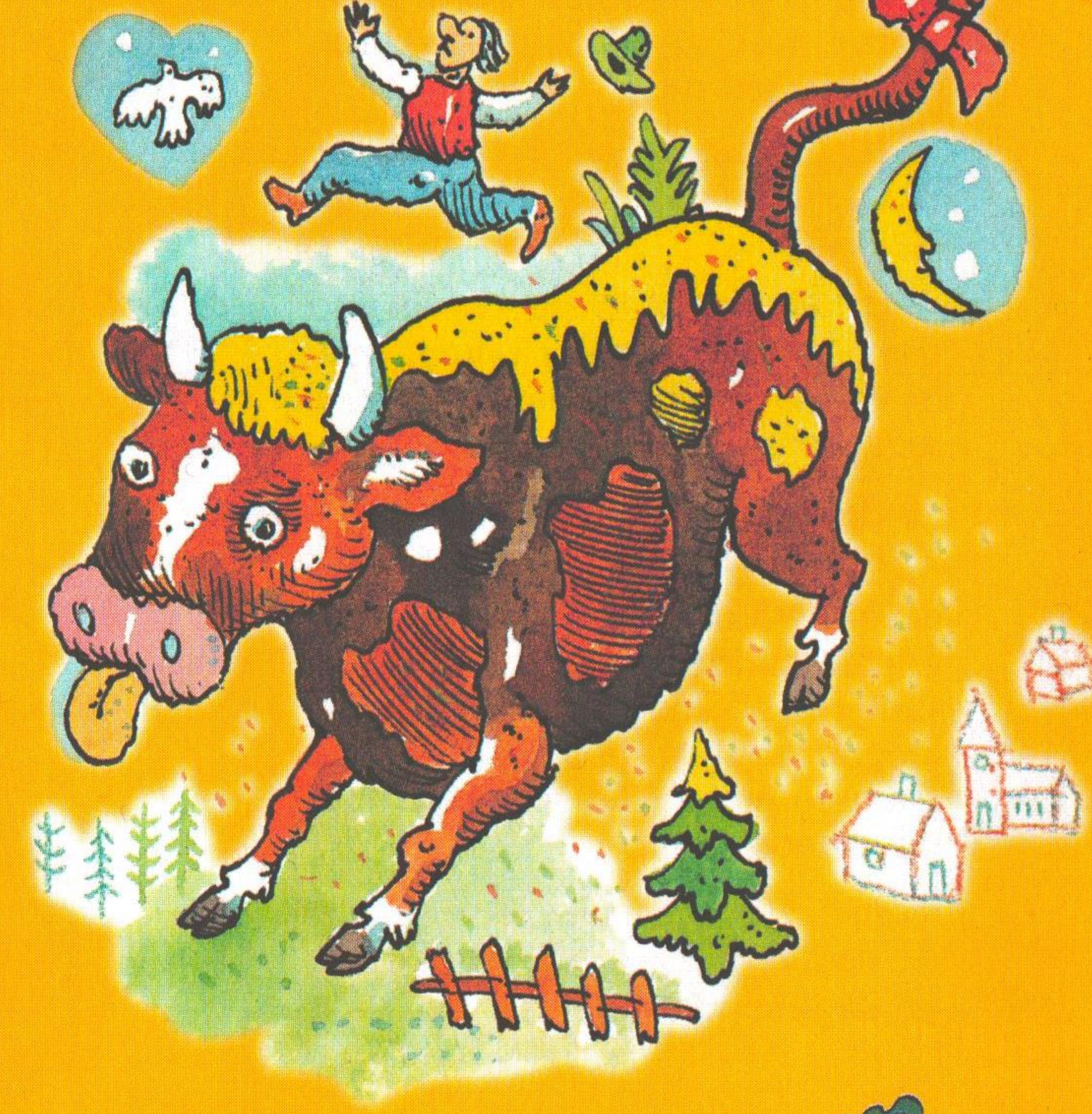
Vtedy sa už aj gazdov synček rozosmial a spolu s ním všetci dedinčania, čo sa boli medzitým zbehli na diváky. Nazlostený a zahanbený Držgroš skočil do koča a rýchlo sa pratal domov aj so svojou panskou bandou.

Múdry sedliak sa zasmial a vyprevadil ho s týmito slovami:

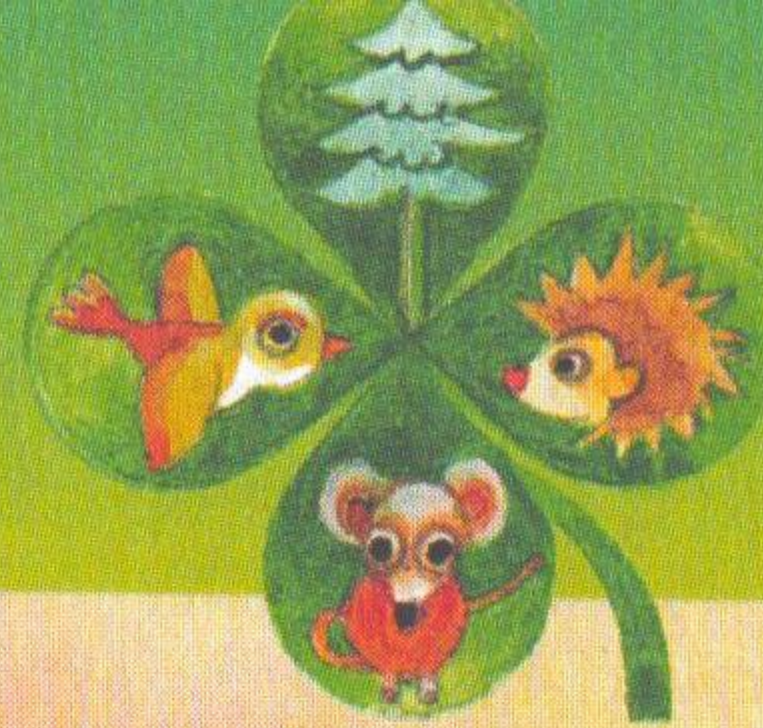
„Všeličoho si, Držgroš, nakradol, ale rozumu si nenadobudol! Nuž len si bež, odkiaľ si prišiel.“

Držgroš sa už viac v dedine neukázal. A hoci tam ľudia žili v chudobe, zavše sa aj peknou rozprávkou o múdrom gazdíkovi potešili.

Aj mne ju povedali a ja ju ďalej rozprávam, lebo, verte či neverte, hlúposti je na svete stále dosť, a preto sa jej treba vysmiať múdrou rozprávkou!

Tri otázky pre piskora

Piskor nie je žiak, ktorý cez vyučovanie piští, ani hráč na pišťale. Je to drobný hmyzožravec, ktorého si ľudia obyčajne mýlia s malou myškou. Také meno dostal vraj preto, lebo sa dorozumieva piskľavým hlasom. Jeho život je krátky. Od mláďatka po starčeka prežije asi 18 mesiacov.

● Milý piskor, čím sa líšiš od myši?

Fuj! Od toho škodlivého hloдавca, ktorý je taký bezočivý, že sa nasťahuje ľuďom do komory? Veď ja som celkom iný! To iba vy ľudia sa nám malým neviete dobre prizrieť. Či nevidíš, že mám celkom inú hlavu? Aspoň podľa dlhého rypáčika s fúzmi by ste nás mohli spoznať. Také fúzy myš nemá. Aj bruško mám svetlejšie. A nie som bezočivý. Som veľmi citlivý. Keď sa niečoho zľaknem, hneď je po mne.

● Vraj vy piskory v zime nespíte. Nebol si hladný, keď bolo všade pino snehu?

Vždy som si našiel niečo pod zub. Červíky, slimáky a hmyz som si vďaka svojim fúzikom našiel aj pod snehom.

● Čo vlastne robíš celý deň?

Dve hodiny lovím, dve hodiny spím. Potom zase lovím, spím a tak to ide po celý deň. Medzitým si musím dávať veľký pozor, aby ma nechytila mačka. Tá veru nevie, aké som ja užitočné zviera.

● Ďakujem ti za rozhovor. Prajem ti, aby si prežil pekný život a aby si sa tešil z mláďatiek.

Morena, kde si kľúče podela?

▲ Hoci sa ešte v niektorých kútoch našej vlasti kde-tu drží sneh, pravá zima už stratila svoju vládu. V niektorých dedinách ju na Smrtnú nedeľu vynesú von ako slamenú figurínu v ženských šatách a hodia do potoka. S ňou vynesú za dedinu aj všetky choroby.

Morena, Morena,
kdes kľúče podela?
V Senici na rínku,
tam visia na klinku.

Ako bol oriešok jahňadou

▲ Žlté prvosenky vraj majú kľúče od jari. Na Záhorí im hovoria „petrkľúče“, čiže Petrove kľúče. Viete však, že v čase, keď prvosenky otvárajú jar, niektoré kvety sú už dávno odkvitnuté? Napríklad lieska, ktorá je prvou rastlinou, na ktorej sa včely napasú peľu. Ešte sa jej nezazelenali listy, ale z rozkvitnutých kvetov – jahniad už padá žltý peľ. Musí ho byť veľa, aby vietor pár zrníčok preniesol na drobné kvietky, ktoré sedia na tej istej lieske. Áno, lieska má dva druhy kvetov: jahňady, z ktorých sa sype peľ, a drobné kvietky, ktoré vyzerajú ako púčiky s červenými nitkami. Práve z týchto nenápadných kvietkov sa vyvinie lieskový oriešok.

Štvornohé električky

▲ Všimli ste si okolo pňov, starých stromov, ale najmä na lipách húfy nevelkých červených chrobákov so zvláštnou čiernou kresbou na chrbte? Dva a dva chrobáky, zapojené ako vagóny električiek, behajú alebo sa vyhrievajú na slnku. Sú to bzdochy. Volajú sa cifruše bezkrídle. Nevedia lietať. O tomto čase prezimované cifruše vyliezajú z úkrytov a vyhrievajú sa na slniečku.

Čo ma potešilo?

☒ List, ktorý nám napísal Juraj Dunajčik zo Starej Turej. Som zvedavá, či sa bude páčiť aj vám.

Jedného zimného dňa som sa korčuľoval na potoku. Keď som sa už chcel vrátiť domov, zbadal som na ľade ležať niečo hnedé. Videl som, že je to maličký vrabec. Bol celkom premrznutý. Rýchlo som sa prezul do topánok, korčule som si dal na plece a išiel som s ním domov. Dal som ho do škatule, čo najbližšie k elektrickým kachliam. Tri dni som ho krmil, až kým celkom nevyzdral. Potom som ho dal na naše krmidlo. Zdalo sa mi, že je veľmi vďačný. Vždy, keď som sa pozrel z okna, videl som tam môjho vrabca.

Bez vody niet života

▲ Čas plynie ako voda a tretí ročník súťaže „Bez vody niet života“, ktorú sme vypísali pri príležitosti Svetového dňa vody, je pred dvermi. Tešíme sa na pekné príspevky, na výborné nápady. Na tie najkrajšie opäť čakajú zaujímavé ceny. Aj v tomto roku organizujeme súťaž v spolupráci s vydavateľstvom Mladé letá a so Slovenskou agentúrou životného prostredia v Banskej Bystrici.

Čo sa stalo pred 65 miliónmi rokov?

▲ Vyhnuli dinosaury. Náhle. Ešte pred 70 miliónmi rokov boli vládcami Zeme a o 5 miliónov rokov už boli fuč. Prečo vyhnuli? Vedci tušia niekoľko príčin, ale presne to nik nevie, pretože nikto z nich pri tom nebol. Podobne ako dnešné plazy, aj dinosaury kládli vajíčka. Niekoľko hniezd so skamenenými vajíčkami sa podarilo vykopať. Jedným z najväčších bolo hniezdo vtáko-pyskatých dinosaurov, do ktorého znášalo niekoľko dinosaurích samíc. Vajíčok bolo asi tridsať a dinosaurice na nich sedeli ako sliepky. Boli to dinokvočky alebo kvočkosaurice?

Malovaná písanka

Malovaná písanka, Usna, usnka, skovanak

Po dlhej zime vláda mala skončiť. Dievčina mala vyskúšať kľúč staranu, však spala. „Ak sa nezobudí,“ žalostila a „pomrieme.“ Vtom veselo zašvitol malý „Ja ju zobudím.“ ho začula a pribehla k nemu. Dýchla naň a vzápätí bolo všade mrazivé ticho. O pár dní vykukla spod snehu a vraví: „Zobudím svojím.“ Lenže i na ňu dýchla mravivým dychom. Vzápätí na ňu nafúkala hromadu začala rozhrabávať

DOMAĽUJ! →

sneh jej pomáhal na lad. Zvieratká osmutneli. Vtedy spoxa vykuklo. Svojimi roztopilo snežienkino ľadové väzenie. „Bim-bam!“ nieslo sa smutnou krajinou. Na hlas sa dievčina prebudila. Prebela si a usmiala sa. V tej chvíli vyrašila zo zeme zelená a objavili zelené. To svojho úkrytu vyletel k nebu a nádherným spevom podakoval že stvorila jar.

NAPÍŠAL: J. URBAN
NAMALOVALA: D. ONDREIČKOVÁ

sneh, korytko, sneh, labka, líce, krík

Smútok za Johnom Lennonom

Bola raz jedna oceľová guľka. Mala oceľové telo, oceľové oči, srdce z ocele. Bývala v hlavni revolvera.

Ako kukučka v hodinách, ktorá namiesto „kuk“ urobí „puk“.

Ako bežec na štartovacej dráhe pripravený každú chvíľu vybehnúť.

„Keby som mohla vyletieť,“ hovorila si oceľovým hlasom. „Všetkým by som ukázala, kto je na svete najmocnejší. Ja!“

Malým strieborným kvapkám dažďa, ktoré stekali po obloku, hovorila:

„Vy hlúpa voda! Viete vôbec, že ja som najsilnejšia na svete? Všetko rozdrvím! Všetko rozmetám!“

Ale dažďové kvapky šli ďalej svojou cestou a mysleli si svoje:

„My sme oveľa silnejšie! Keď dopadneme na zem, prebudíme v nej korieňok. Korieňok vystrčí zvedavú hlavičku – a už je na svete rastlinka, už je na svete nový život a ten je silnejší ako milión guľiek do revolvera!“

Oceľová guľka sa ďalej zlostne pozerala z okna. Zrazu zbadala na chodníku malé guľky, práve také ako ona. Niektoré boli biele, iné čierne a niektoré niesli dlhé paličky so zástavkou.

„Hej, guľky!“ zakričala na ne oceľová guľka. „Prečo idete po tom chodníku? Prečo tam veselo poskakujete? Musíte trhať a sekať a drviť a ničiť! Veď nato ste guľky z revolvera!“

Zdola sa ozvalo:

„My nie sme žiadne guľky, my sme noty. Hudba. Pesnička. Hudobník John Lennon nás poslal do sveta, aby sme prinášali radosť, a nie aby sme zabíjali!“

„Pch!“ pohrdavo zvolala revolverová guľka. „Hudba! Najkrajšia hudba na svete je hvizd vystrelených guľiek. Veď počkajte, keď stretnem toho vášho hudobníka, ukážem mu, kto je na svete najmocnejší!“

A John Lennon zatiaľ sedel doma za bielym klavírom a vytukával na bielych klávesoch pesničky o žltej ponorke, o jahodových poliach, o bláznovi na kopci, o pánovi Nikto, ktorý býval v krajine Nikde a nikdy nič nerobil. Spieval príbeh o holičstve v mestečku Penylejn a o opustenej slečne, ktorá nemala nikoho, iba nádherné a záhadné meno Eleanor Rigby.

Spoza dvier vychádzali piesne ako rozsvietené vzducholode a ticho sa vznášali vo vzduchu.

Jedného dňa šlo okolo malé dievčatko s malým noštekcom a veličiznými očami. Oči malo veličizné preto, že chceli všetko vidieť, všetko poznať, všetko sa dozvedieť. Dievčatko chvíľu počúvalo a potom zaklopalo na dvere, spoza ktorých sa ozývala hudba. Keď sa vo dverách zjavila hlava hudobníka Johna, spýtalo sa:

„Môžem ďalej?“

„Pravdaže,“ povedal hudobník John a zvedavo sa na dievčatko zahľad.

„Vy ste skladateľ? Naozajstný skladateľ, čo skladá hudbu?“ vypytovalo sa dievčatko. „Jéj, vždy som chcela vidieť naozajstného skladateľa. A kde máte schované tie vrecia s hudbou? Ja viem, v skriniach. A odtiaľ ju skladáte dolu, či nie? Veď preto sa voláte skladateľ, či nie?“

Hudobník John sa zasmial:

„Počúvaj, ty si rada vymýšľaš, však? A tak je to správne, pretože keby sa nevymýšľalo, nikdy by sme nemali tento nádherný svet! Ale radšej mi povedz, ako sa voláš.“

„Lucinka,“ povedalo dievčatko.

„Aha,“ povedal hudobník John. Potom vytiahol gitaru, dotkol sa strún a začal hrať melódiu. „Už viem: voláš sa Lucinka a bývaš na oblohe. Počítaš tam hviezdne diamanty. Predstavujem si, že tá obloha je celá z marmelády a voňajú tam pomarančovníky.“

„Ale veď to je pesnička o mne,“ zardovala sa Lucinka. „Odkiaľ sa tu vzala?“

Hudobník John sa usmial:

„Sama si mi ju porozprávala. Vieš, ja mám v hlave malý mlynček, ktorý sa naťahuje husľovým kľúčom. A ten mlynček zomelie všetky príbehy, ktoré počujem, na pesničky. Tak skladám hudbu, vieš? A keď sa mi niektorá pesnička podarí, idem ju nahráť na gramofónovú platňu, aby ju mohli počuť aj ďalší ľudia, aj ostatné malé Lucinky.“

A hudobník John vzal gitaru, zbehol

dolu schodmi a kráčal dlhými krokmi po ulici. Šiel nahráť svoje nové piesne. Pozeral na večernú oblohu, na ktorej Lucinka už rozsvetcovala hviezdy.

Aj oceľová guľka z revolvera videla ich žiarivý svit.

„Hej, oceľové guľky, prečo tam len tak visíte? Musíte trhať a sekať a drviť a nič! Veď nato ste guľky z revolvera!“

Zhora sa ozvalo:

„My nie sme nijaké guľky. Sme hviezdy a sietime na cestu hudobníkovi Johnovi.“

ZASTRELILI JOHNA LENNONA, OBLÚBENÉHO SPEVÁKA A SKLADATEĽA!

John Lennon odišiel na žltej ponorke do krajiny Nikde. Na cestu mu hrala kapela Klubu osamelých srdc, ktorú dirigoval seržant Pepper.

Všetky drôty elektrického vedenia sa premenili na gitarové struny a vietor na nich vybrnkával piesne hudobníka.

Guľka z revolvera už dávno zhrdzavela a rozpadla sa na prach, ale pesničky hudobníka Johna ľudia počúvajú dodnes. Pretože hudba je mocnejšia než všetky zbrane na svete.

Guľka sa zasmiala:

„Cha! Najkrajšie svetlo na svete je záblesk z revolvera, ktorý vystrelí. A to bude čoskoro!“

A guľka vyletela z hlavne revolvera a letela tak dlho, kým nedobehla hudobníka Johna. Hudobník John sa nemohol brániť, pretože mal iba gitaru a z gitary sa strieľať nedá.

Na druhý deň všetky noviny písali:

Výprava argonautov

POĎEA STAROVEKÝCH GRÉCKYCH BÁJÍ PREROZPRAVALA BEÁTA PANÁKOVÁ

(7. ČASŤ) Iason a Medea

Princ Iason vedel, že sa podujal na nesmierne ťažkú úlohu, keď sa vydal na výpravu do Kolchidy za divotvorným zlatým rúnom. Chcel ho však priviezť do rodného Grécka, aby zaistil svojej vlasti blahobyť a zasadol na trón ako právoplatný kráľ.

Loď Argo sa blížila k východnému pobrežiu Čierneho mora a jej posádka už videla oblé zelené kopce, čo sa dvíhali jeden za druhým až na samý koniec sveta. Tam, kde sa pasú Hélieve stáda a kde slnečný boh za rána nasadá na žiarivý voz, aby sa vybral na svoju každodennú cestu po oblohe.

„Ktovie, čo nás čaká v Kolchide, či sa vyplní aj ďalšia Fíneova veštba a či nám naozaj bude nápomocná láskavá bohyňa Afrodita,“ dohadovali sa argonauti, keď spúšťali ťažký kotvový kameň v ústí mútnej rieky Fásis, čo sa vlieva do mora neďaleko kráľovského mesta.

Skôr než vystúpili na súš, obetovali víno zmiešané s medom, aby im bohovia zachovali priazeň.

Na oblačnom Olympe bohyne Héra a Aténa starostlivo zvažovali, ako by mohol ich obľúbenec Iason získať zlaté rúno, ktoré dal kolchidský kráľ Aietes strážiť ohnivému drakovi. Uznali, že najlepšie môže hrdinovi pomôcť bohyňa lásky Afrodita a jej syn Eros. Bolo treba vzbudiť lásku v srdci kráľovskej dcéry Medey, obdarenej čarodejnou mocou. Keď sa Medea zaľúbi do Iasona, zachráni mu život.

„Počuj, Eros, ak zasiahneš jedným zo svojich ľubostných

šípov Medeino srdce, dám ti túto zlatú loputu,“ vraví Afrodita svojmu rozšantenému synovi a vyhodí do výšky zlatú guľu s modrými kolieskami.

„Zanecháva vo vzduchu dráhu ako padajúca hviezda!“ potešil sa Eros darčeku a bez meškania letel do Kolchidy. Zakrúžil nad Aietovým palácom práve vo chvíli, keď tu prišli argonauti a žasli nad nádherou Aietovho sídla. Obdivovali mohutné hradby, mosadzou kované brány a vysoké mramorové stĺpy, ktoré obklopovali belostný palác.

V krásnej záhrade pred vchodom boli štyri fontány. V jednej prúdilo víno, v druhej mlieko, v tretej voňavý olej a v ostatných divotvorná voda, čo bola v lete chladná a v zime zasa horúca.

Ozbrojené stráže zahradili cestu gréckym hrdinom a vtom zo stĺporadia vystúpila driečna postava. Bola to princezná Medea, odetá v pestro vyšívaných šatách a zahalená strieborným závojom. Na túto chvíľu čakal Eros. Ľudským očiam neviditeľný, stál na hradbách s napätým lukom. Vystrelil najostrejší zo svojich šípov a zasiahol Medeino srdce. Prebudil v ňom mocnú lásku k cudziemu princovi, ktorý stál pred palácom obklo-

Ilustruje
VLADIMÍR MACHAJ

pený svojou družinou. Medei sa zdalo, že nikdy nevidela krajšieho a udatnejšieho vojvodu a nič nemôže byť väčším šťastím, než stať sa jeho ženou.

„Kto ste a čo vás privádza do sídla kolchidského vládcu?“ zahrmel veliteľ stráže.

„Som Iason a chcem sa zhovárať s kráľom Aietom.“

Vojaci zarinčali zbraňami.

Neobvyklá vrava prilákala k hradným bránam dvoranov i samotného kráľa.

„Vrav, čo odo mňa chceš!“ zvolal.

„Čuj, starý otec,“ začal hovoriť jeden z Frixových synov a Aietových vnukov. „Iason a jeho druhovia prišli až z ďalekého Grécka. Prednedávnom nás zachránili, keď sme stroskotali v búrke a more nás vyhodilo na Areov ostrov. Vzali nás na svoju loď a priviezli sem do Kolchidy.“

„Neopovažuj sa ma viac nazvať starým otcom,“ skríkol Aietes. „Radšej si mal aj s bratmi zahnúť v búrke, ako priviesť k nám týchto chamtivých cudzincov. Vedzte, že viac nepatríte do môjho rodu.“

„Neprišli sme do Kolchidy s nečestnými úmyslami a nechceme uchvátiť nič, čo nám nepatrí,“ ozval sa Iason čo najpokojnejšie. „Tri roky sa plavíme po moriach, aby sme z Kolchidy priviezli zlaté rúno z Diovoho barana, ktoré tu zostalo po gréckom kráľovičovi Frixovi a ktoré chceme navrátiť do jeho a našej domoviny. Vez, vznešený vládca, že za toto rúno ti dáme všetko, čo si zažiadaš.“

Kráľ Aietes by sa nevzdal zlatého rúna za nič na svete, ale premohol sa a navonok prejavil dobrú vôľu.

„Dostaneš zlaté rúno, cudzinec, ak zapriahneš dva železné býky, za jeden deň s nimi zorieš Areovo pole, zaseješ doň dračie zuby a zožneš sejbu. Potom bude zlaté rúno tvoje.“

Iason stratil reč nad podmienkou, ktorú nedokáže splniť žiaden smrteľník.

Kráľovská dcéra Medea tiež ustrnula. Jej otec posielal do záhuby hrdinu, ktorého ľúbi nadovšetko na svete! Rozhodla sa, že Iasonovi pomôže. Za tmy sa vkradla do jeho komnaty a podala mu štavu z čarovných bylín.

„Nepochybujem o tvojej sile a statočnosti, Iason,“ šepala, „ale úlohu, ktorú ti dal môj otec, môžeš splniť len za pomoci mocných kúziel. Táto štava z kvetov, čo som za mesačných nocí zbierala na horských svahoch, ťa ochráni pred ohňom i každou zbraňou.“

„Ťažko nachádzam slová, vznešená Medea, ktorými by som sa ti poďakoval. Ale vedz, za tvoj veľkodušný čin ti bude vzdávať poctu celé Grécko,“ odvetil Iason a díval sa pritom do Medeinych zaľúbených očí.

Ráno si celé telo, štít aj kopiju natrel čarovnou štavou, ktorá ho učinila nezraniteľným. Vyšiel na Areovo pole, kde už čakali železné býky. Z nozdier im šľahali plamene a spod kopýt sršali iskry. Iason nič nedbal na oheň a páľavu. Priskočil k býkom, šikovne im založil na šije ťažké jarmo a zaprel sa do pluhu vykovaného z jedného kusa ocele. Do večera zoral široký lán.

Kráľ Aietes mu podal drahocennú prilbicu plnú dračích zubov. Iason ich zasial a pritom myslel na Fíneoju veštbu:

„Oblý kameň zhubí ostré kopije,
dračia sejba sama seba pobije.“

A vskutku. Z dračích zubáľov vyrástli zástupy ozbrojených bojovníkov s divokými tvármi.

Iason nemeškal a hodil medzi nich kamenný disk. Bojovníci sa pustili do seba a ruvali sa dovtedy, kým sa navzájom nepobili.

Argonauti, ktorí všetko sledovali so zatajeným dychom, nadšene zajasali a oslavovali svojho veliteľa. Kolchidskí dvorania sa tiež neubránili obdivu. Len kráľ Aietes nevedel skryť sklamanie.

(Pokračovanie)

Krížovka Slniečkarka

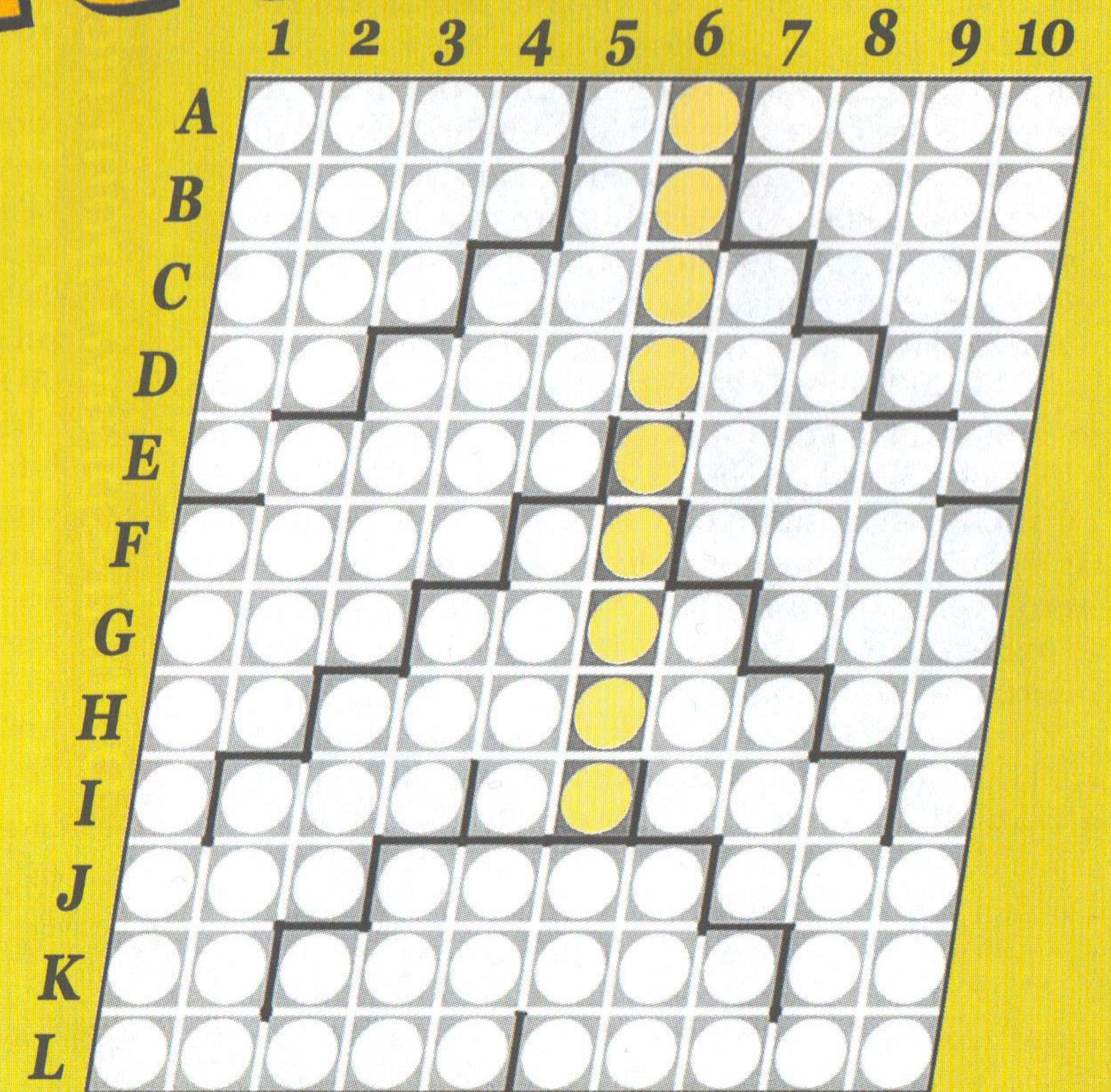
V Mojej vlastive ste sa po-
prechádzali oravským krajom.
Ak ešte neviete, ako sa volá
miesto, kde sa vlieva Orava do
Váhu, vylúštite si našu krížovku.
Odpoveď nájdete v tajničke.

VODOROVNE: A. Somár – Vlado a Karol – zhrubnutá časť kapusty. B. Hudobný nástroj – preorávaj – prírodná pitná kvapalina. C. Snívania – chl p na hlave človeka – tvar slovesa veriť. D. Adela a Elena – veľká vzdialenosť – popevok. E. Planul ohňom – víchrica (orkán). F. Dunivý zvuk, ktorý sprevádza blesk – Ondrej a Viera – červík. G. Tvar slovesa vábiť – para (opar) – dvanásť mesiacov. H. Ivan a Čestmír – búdka, prístrešok na predávanie novín – Natália a Lýdia. I. Emil – meno Leóna – osobné zámeno tykania – kujný nerast – Adam. J. Naša planéta – dlhšia úzka doska – záhrada s ovocnými stromami. K. Dobrá správa – posilnenie – staroegyptský boh Slnka (Ra). L. Nejaký – tvar slovesa siliť.

ZVISLE: 1. Náplň (obsah) – stálica, nebeské teleso. 2. Dopravný prostriedok alebo športové vozidlo pohybujúce sa po snehu – kto orie pluhom – ligot. 3. Hmyz podobný včelám – rozdrobuj – na toto miesto – začiatok pošty. 4. Popevok – mám vedomosť – chlapčenské meno – severské zviera. 5. Vyvolával – predstavený kláštora (opát) – približne. 6. **TAJNIČKA** – ihličnatý strom. 7. Začiatok hviezdy – pokrč – 365 dní – domáce meno Alina. 8. Hon – stará poľná miera (aker) – narábaj s kosou – Alexander a Lucia. 9. Osud (údel) – jedovatá rastlina – azda. 10. Domáce zviera – tvar slovesa vkladať.

POMÔCKA: Menej známe výrazy sú uvedené v zátvorkách.

P. Štefánik

DETSKÝ ČIN ROKA

Spoločnosť Whirpool Slovakia, spol. s r. o., uviedla do života dlhodobý projekt **Detský čin roka**, aby naplnila slovo dobro skutočnými dobrými skutkami detí a dospelých. Deti potvrdili, že nielen vedieť, čo je dobro, ale samy ho vedieť tvoriť. 12 362 detí zo 432 ZŠ podalo správu o 21 033 dobrých skutkoch. Do ich hodnotenia boli zapojení žiaci ZŠ. 59 192 detí venovalo svoje hlasy vybraným skutkom v šiestich kategóriách. Hlasovanie školákov je zároveň vyjadrením spolupatričnosti s postihnutými deťmi. Každý žiak predstavuje symbolickú korunu, ktorú venuje spoločnosť Whirpool Slovakia, spol. s r. o., v podobe charitatívneho daru ôsmim patronátnym sociálnym inštitúciám. Spoločne so svojimi obchodnými partnermi venovali sumu 160 000,- Sk Špeciálnej škole internátnej v Krpeľanoch a Špeciálnej škole internátnej v Podolínci.

Zamestnanci spoločnosti Whirpool Slovakia, spol. s r. o., prijali dobré skutky detí ako výzvu a rozhodli sa vykonať svoj vlastný dobrý skutok. Na biele steny desiatich nemocničných izieb II. Detskej kliniky DFNSP na Kramároch v Bratislave maľovali spolu s výtvarníkmi Vladom Králom a Martinou Matlovičovou rozprávkové motívy, ktoré rozveselili očká malých pacientov.

Na slávnostnom vyhodnotení, ktoré sa uskutočnilo v Zichyho paláci v Bratislave koncom decembra uplynulého roka, boli ocenení tvorcovia dobrých skutkov v týchto kategóriách:

v kategórii Záchrana života Tomáš Jančo zo ZŠ Janka Kráľa v Novej Dubnici;

v kategórii Pomoc v rodine Janko a Janka Turčanovci z Jalnej;

v kategórii Pomoc rovesníkom kolektív 7. C triedy zo ZŠ Dr. Janského v Žiari nad Hronom;

v kategórii Pomoc iným ľuďom B. Schillerová, L. Štrbová, J. Košťalová a L. Krajčovičová z Gymnázia na Vazovovej 6 v Bratislave;

v kategórii Dobrý nápad kolektív bývalej 9. triedy zo ZŠ Pribinovej v Novákoch.

Špeciálnu cenu za mimoriadnu iniciatívu získala ZŠ M. R. Štefánika v Žiari nad Hronom.

Za všetky dobré skutky vyberáme detský čin roka Tomáša Janča zo ZŠ J. Kráľa v Novej Dubnici.

Dobrá správa pani učiteľkám

Ročník VII.
4/2000
Cena 20 Sk

BIBIANA

REVUE
O UMENÍ PRE DETI A MLÁDEŽ

J. Uličiansky / Najsť si nazberam mušličky ♦ Z. Stanislavová / Nádej zvaná múzické čítanie ♦ M. Zelina / Psychoanalýza inštitucionalizovaného dieťaťa ♦ K. Dašková / Úskalie, pod ktorým je zakopaný poklad ♦ M. Jurčo / Umenie medailónu ♦ Trojruža 2000 Milanovi Jurčovi ♦ Cena Ľudovíta Fullu 2000 P. Čipinovi ♦ P. Čačko / Moja správa ♦ V. Žemberová / Janko Hraško

V jednu májovú sobotu sme sa s otcom rozhodli ísť okúpať do jazera neďaleko Dubnice nad Váhom. Dohodli sme sa, že pôjdeme na opačnú stranu jazera. Otcovi sa však nechcelo ísť peši okolo, a preto sa rozhodol na druhú stranu preplávať. Skočil do vody a začal plávať. Kým som prišiel na dohodnuté miesto, otec bol už v polovici jazera. Plával akosi pomaly a neustále kašlal. Keď bol asi desať metrov od brehu, naraz prestal plávať. Skočil som do vody, priplával som k nemu, otočil som ho tvárou k sebe – bola akási fialová. Veľmi som sa zľakol, ale napriek strachu som ho pritiahol k brehu. Tam mi už pomohlo niekoľko rybárov. Potom ho odviezli do nemocnice v Ilave, kde si pobudol niekoľko dní.

Chcem ešte dodať, že moji rodičia nežijú spolu už niekoľko rokov, sú rozvedení. V poslednom období sa otec zmenil, sme viac spolu, chodíme spolu do prírody a je nám fajn. Som rád, že aj ja, obyčajný trinásťročný chalan mám otca ako moji kamaráti. Chvalabohu, už je v poriadku a navrhol som mu, že budem na neho dávať pozor, aj keď spolu nebyvame. Chlapi majú držať spolu.

Tomáš Jančo, Nová Dubnica

BIBIANA, medzinárodný dom umenia pre deti, vydáva rovnomennú revue o umení pre deti a mládež. Už sedem rokov je to jediný časopis na Slovensku, ktorý pravidelne sleduje a vyhodnocuje literatúru pre deti, prináša rozhovory s jej najvýznamnejšími tvorcami, ale aj psychologické štúdie o dieťati a jeho problémoch. Koncipovaný je tak, aby vyšiel v ústrety najmä pedagógom pri ich ďalšom vzdelávaní, získavaní postgraduálnych znalostí z detskej literatúry a didaktiky literárnej výchovy. Najnovšie, 4. číslo, ktoré vyšlo na sklonku minulého roka, napríklad rozoberá taký naliehavý problém, akým je úpadok čítania beletrie, predstavuje tvorbu jedného z najvýznamnejších súčasných rozprávkarov Jána Uličianskeho, informuje o atraktívnom fotoalbe AUTORI A INTERPRETI umenia pre deti, prináša exkluzívnu Psychoanalýzu inštitucionalizovaného dieťaťa, v ktorej prof. Miron Zelina podáva šokujúcu správu o dieťati vyrastajúcom bez rodičovskej lásky. Časopis, ktorý by nemal chýbať ani v jednej škole, vychádza 3 až 4 krát do roka v rozsahu 70 strán. Za symbolickú cenu 20 Sk,- si ho možno objednať v distribučnej firme ARES, Banšelova 4, 821 04 Bratislava, t. č. 07/43-41-46-65.

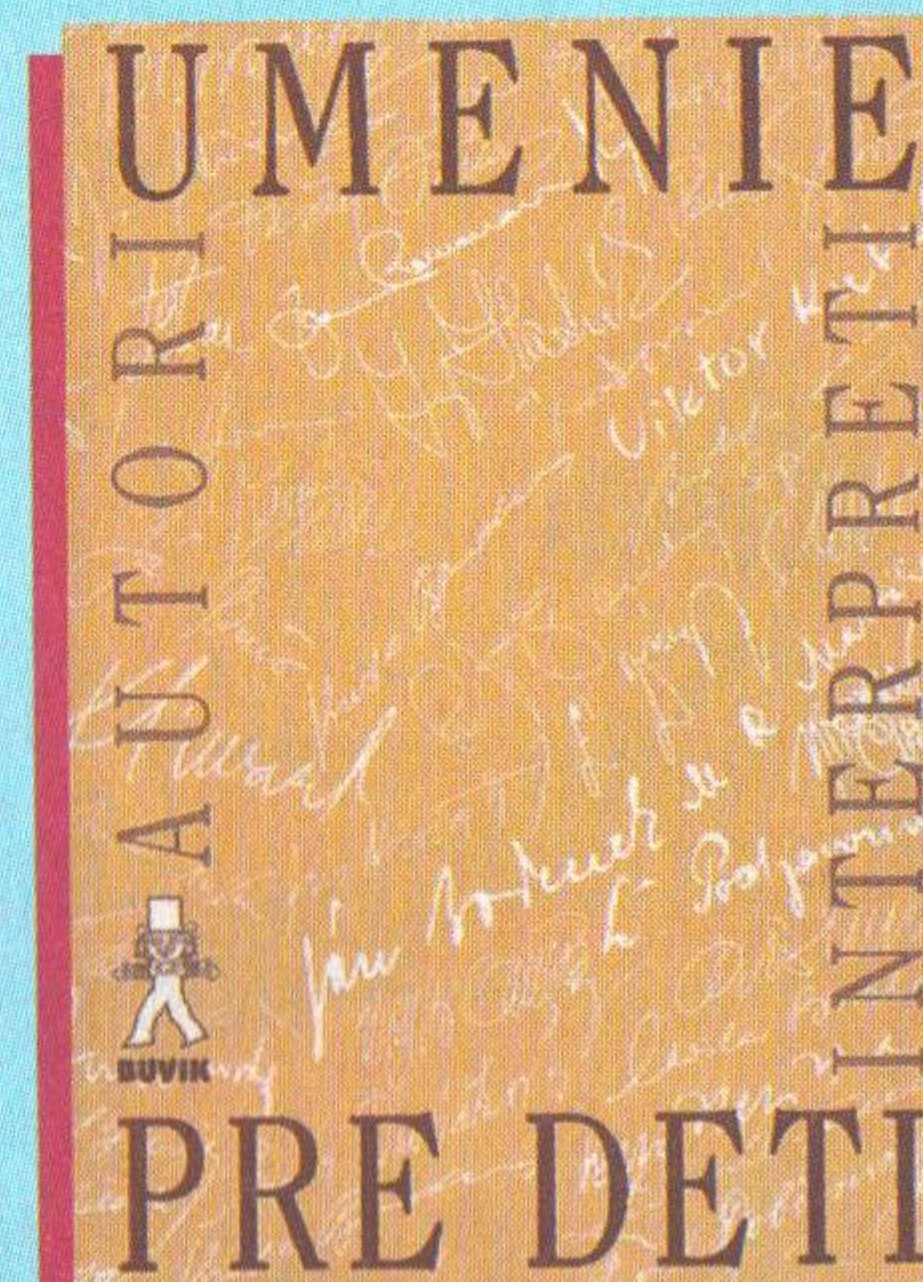
Dobrá správa pani učiteľkám

Vydavateľstvo BUVIK

v spolupráci
s kolektívom
autorov

vydalo

súbor medailónov
o autoroch
a interpretoch
umenia pre deti.

Súbor 87 fotografií (21 × 14 cm) predstavuje básnikov, prozaikov, hudobných skladateľov, spevákov, rozhlasových a televíznych autorov, scenáristov, filmových režisérov, bábkarov, výtvarných umelcov, jednoducho autorov, ktorí sa tvorivo pokúšajú o umelecké sprostredkovanie sveta deťom cez rozličné médiá. Zadná strana každej fotografie obsahuje najdôležitejšie údaje o autorovi, s dôrazom na miesta jeho tvorivého pôsobenia, informácie o jeho dielach, obsahujúce ich umelecké, vekové a problémové zaradenie.

Milé pani učiteľky, súbor medailónov vám pomôže pri rýchlej orientácii v danej problematike a zároveň vám poskytne názorný fotografický materiál, ktorý môžete priamo využiť na hodinách slovenského jazyka, literatúry alebo pri hudobnej, či výtvarnej výchove. Publikácia je určená aj knihovníckam a knihovníkom, osvetovým, kultúrnym a výchovným pracovníkom. Súbor fotografických a informačných medailónov Umenie pre deti si môžete objednať na adrese:

Vydavateľstvo BUVIK, P. O. BOX 18
814 99 Bratislava

Pri priamej objednávke vám vydavateľstvo BUVIK poskytne zľavu. Za jeden výtlačok tejto publikácie tak zaplatíte 260,- Sk plus poštovné.

Ocenení tvorcovia Detských činov roka

Slniečk

umelecký mesačník pre žiakov 1.-5. ročníka ZŠ

Vydáva Literárne informačné centrum, Nám. SNP 12, 812 24 Bratislava.

Adresa redakcie: P. O. BOX 307,
810 00 Bratislava. Telefón 07/592 14 162

Šéfredaktor **ONDREJ SLIACKY**

Zástupkyňa šéfredaktora
Ľubica Kepštová

Grafická a výtvarná úprava
Viera Fabianová

Tlačí Slovenská Grafia, a. s., Bratislava-Krasňany.

Rozširuje firma ARES, s. r. o., Banšelova 4, 821 04 Bratislava, t. č. 07/434 14 665 a MEDIAPRINT-KAPA Pressegrasso, a. s., Bratislava.

Objednávky do zahraničia vybavuje PrNS, a. s., vývoz tlače, Košická 1, 813 80 Bratislava.

Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena jedného výtlačku je 12,50 Sk, ročné predplatné 125 Sk.

Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

Obálku nakreslila **Dagmar Hložeková**

Poviem ti. O PEKNEJ KNIŽKE...

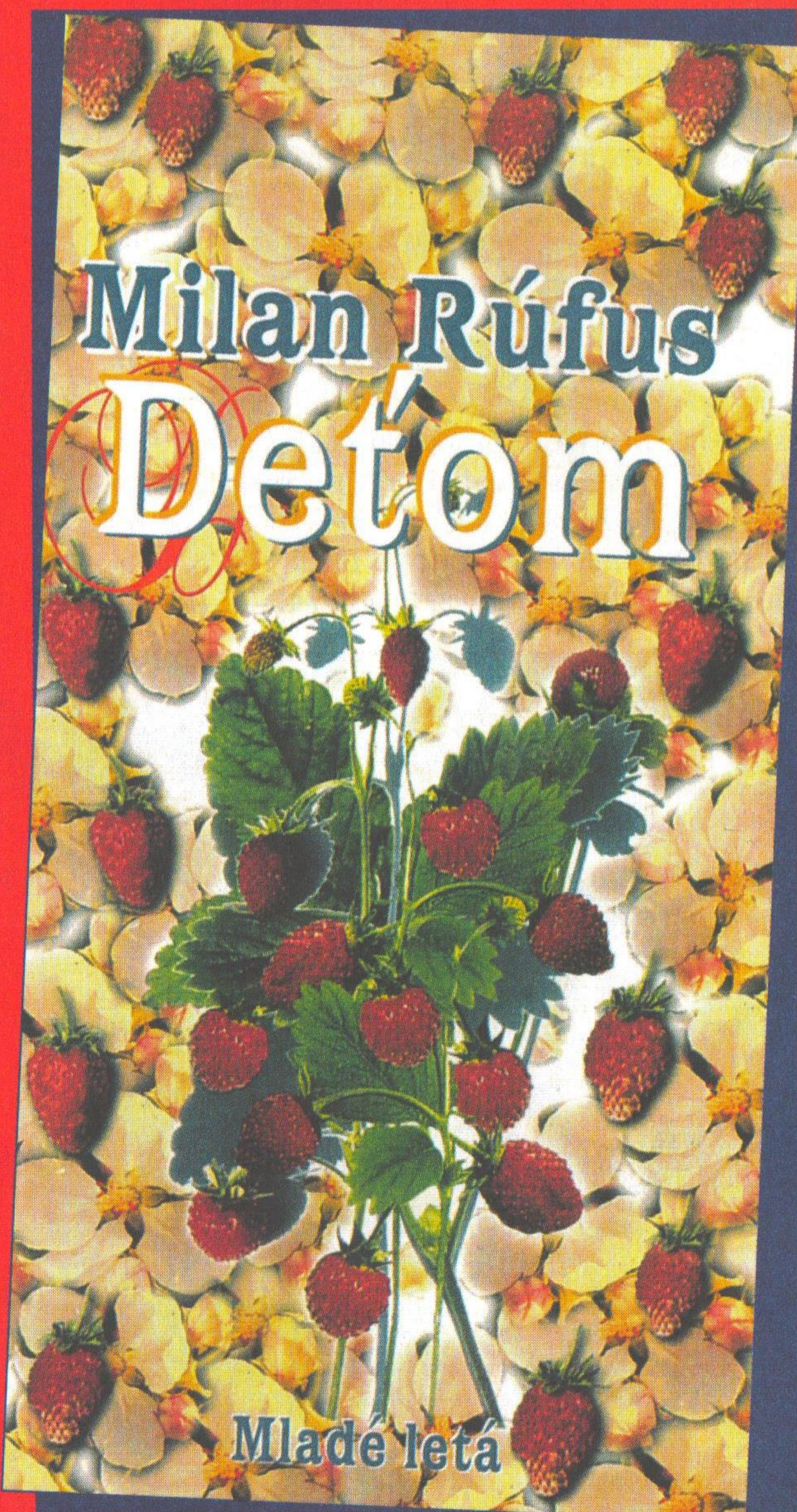
Päťdesiate výročie svojho vzniku pripomenulo si vydavateľstvo MLADÉ LETÁ viacerými podujatiami. Jedným z nich je vydanie knihy MILAN RÚFUS DEŤOM.

Je to skutočne prekrásny darček, ktorým jubilujúce vydavateľstvo obdarovalo svojich čitateľov.

Báseň Milana Rúfusa je totiž skvostom vzácnejším nad zlato.

Keď vylúštiš našu doplnovačku, dozvieš sa, kto tento knižný skvost vyzdobil.

Piatí z vás, ktorí nám pošlú správnu odpoveď, dostanú knihu k Veľkej noci.

DOPLŇOVAČKA

1								
2								
3								
4								
5								

1. Rozprávkový pozdrav
2. Palica rozprávkových hrdinov
3. Rozprávkový silák
4. Odstrkovaná rozprávková dievčina
5. Vzácnejšia nad zlato

